

15.2.2017

ASIAKASMAKSULAINSÄÄDÄNNÖN KOKONAISUUDISTUSTA VALMISTELEVA TYÖRYHMÄ

Asettaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö on tänään asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on uudistaa asiakasmaksulainsäädäntö ja laatia luonnos hallituksen esityksestä uudeksi asiakasmaksulainsäädännöksi.

Toimikausi

15.2.2017 - 31.12.2017

Tausta

Pääministeri Sipilän hallitus linjasi huhtikuussa 2016, että hallitus käynnistää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulainsäädännön kokonaistarkastelun kevään 2017 aikana.

Asiakasmaksulainsäädäntö on vanhentunutta. Alkuperäiset säännökset ja ratkaisut ovat vuodelta 1992. Lainsäädännön uudistamisen tarve on ollut esillä usealla hallituskaudella. Kokonaisuudistuksen tarvetta on tuonut esiin lausunnoissaan muun muassa eduskunnan oikeusasiamies ja oikeuskansleri, aluehallintovirastot, kunnat ja lukuisat kansalaiset. Kokonaisuudistus on tarpeen, koska vanhentuneet säännökset aiheuttavat tulkintaongelmia. Asiakasmaksulainsäädännön rakenne on vanhentunut ja asetuksessa on säännöksiä, joiden perustuslain mukaisesti tulisi sijaita laissa. Asiakkaiden asema on ollut epäselvä, sillä lainsäädännöllä ei ole riittävällä tavalla varmistettu asiakasmaksujen alentamisen tai poistamisen ensisijaisuutta suhteessa toimeentuloturvaan. Asiakasmaksulainsäädännöstä puuttuvat säännökset palveluasumisen maksuista eikä se myöskään tunne uusia palvelumuotoja tai digitaalisia ratkaisuja. Asiakasmaksulainsäädännössä on edellä mainittujen lisäksi lukuisia muita uudistamista vaativia yksityiskohtia.

Asiakasmaksulainsäädäntöä on uudistettava myös sote-ratkaisujen myötä. Maakuntien rahoituslain mukaisesti maakunnat keräisivät asiakasmaksut. Valinnanvapauslakiluonnoksen mukaan tuottajat voisivat kuitenkin periä maksun käyttämättä jääneestä ajasta. Myös muun muassa sairaanhoitokorvausten poistamista koskevat ratkaisut sekä lääke- ja matkakorvauksia koskevat ratkaisut tulee ottaa huomioon uudistuksen valmistelussa. Asiakasmaksut ovat osa järjestelmän kokonaisrahoitusta ja uuden asiakasmaksulainsäädännön on oltava linjassa uuden valinnanvapauspalvelujen kanssa. Valinnanvapaus tulee muuttamaan palvelutuotantoa ja uudistamaan palvelujen tuotteistusta ja perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välistä rajapintaa. Asiakasmaksujen pakollisuus, valtakunnallisuus ja toisaalta asiakkaiden taloudellinen mahdollisuus saada tarvitsemaansa hoitoa ja palvelua tulee olla tasapainossa.



Asiakkaiden suojaksi on lainsäädännössä erilaisia maksukattojärjestelmiä. Asiakasmaksulainsäädännössä on säännökset sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista perittävien maksujen maksukatosta. Sairausvakuutuslaissa on säännökset omavastuusuudesta matkakustannuksista sekä lääkkeiden vuosiomavastuusta.

Tavoitteet

Hallitus linjasi 5.4.2016, että sosiaali- ja terveydenhuollon aluehallintouudistuksessa tavoitellaan terveyserojen kaventumista ja eriarvoisuuden vähentymistä yhtäläisesti oikeudenmukaisuuden lisääntyessä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan Pe VL 39/1996 vp todennut, että perittävät asiakasmaksut eivät saa siirtää palveluja niitä tarvitsevien tavoittamattomiin. Asiakkaan taloudellinen asema ei saa olla esteenä palvelujen saamiselle.

Hallituksen linjauksen mukaisesti asiakasmaksuja koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan niin, että se ottaa huomioon sote-palveluiden integraation ja ennaltaehkäisyn tavoitteet. Asiakasmaksujärjestelmän kehittämisessä otetaan huomioon, että se tukee osaltaan asiakkaiden omaa vastuunottoa ja sote-uudistuksen kustannussäästö tavoitteiden saavuttamista. Uudistuksessa ja sitä koskevassa lainsäädännössä huomioidaan, ettei asiakasmaksuihin tule kohtuuttomia korotuksia. Uudessa lainsäädännössä säädetään maksujen tasapainoisesta suhteesta saatuun palveluun ja henkilön maksukykyyn sekä kohtuullisuudesta integroiduissa sote-palveluissa sekä siitä, miten maksut tukevat kustannusvaikuttavaa asiointia eri tavoin palveluita tarvitsevilla käyttäjillä.

Tehtävä

Työryhmän tehtävänä on valmistella hallituksen esitys uudeksi asiakasmaksulainsäädännöksi. Uudistuksessa ja sitä koskevassa lainsäädännössä huomioidaan, ettei asiakasmaksuihin tule kohtuuttomia korotuksia.

Uudistushankkeeseen liittyvä valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintaan kuuluva terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttama hanke ”Asiakasmaksujen kohtaanto, vaikutukset ja oikeudenmukaisuus” käynnistyy alkuvuodesta 2017. Sen tuloksia hyödynnetään hallituksen esityksen valmistelussa.

Työryhmä selvittää lisäksi maksukattoa koskevien säännösten toimivuutta. Työryhmä selvittää eri maksukattojen yhdistämiseen liittyviä tekijöitä ja tekee tarvittaessa ehdotuksia niiden muuttamiseksi. Yhdistämisen vaikutuksia tarkastellaan sekä asiakkaan että sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden näkökulmasta.

Organisointi

Puheenjohtaja

johtaja Annakaisa Iivari, STM/sosiaali- ja terveysterveyspalveluosasto

Varapuheenjohtaja

hallitusneuvos Pekka Järvinen, STM/sosiaali- ja terveysterveyspalveluosasto



Jäsenet (henkilökohtainen varajäsen suluissa)

budjettineuvos Jouko Narikka, VM/budjettiosasto
(neuvotteleva virkamies Outi Luoma-aho, VM/budjettiosasto)

Terveydenhuoltoetuksien osaamiskeskuksen päällikkö Reija Jääskeläinen, KELA
(työ- ja toimintakykyetuksien osaamiskeskuksen päällikkö Mikko Toivanen, KELA)

johtava lakimies Sami Uotinen, Suomen Kuntaliitto
(lakimies Jean-Tibor IsoMauno, Suomen Kuntaliitto)

tutkimuspäällikkö Anne Perälähti, Soste
(sosiaalipoliittinen asiantuntija Tarja Pajunen, Eläkkeensaajien keskusliitto)

tutkija Satu Kapiainen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
(tutkija Taru Haula, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos)

perusturvajohtaja Benita Öberg, Siuntion kunta
(hoitopalvelupäällikkö Cathrinne Wetterstrand, Siuntion kunta)

johtava lakimies Karri Välimäki, Helsingin kaupunki
(lakimies Jonna Lindqvist, Helsingin kaupunki)

talousjohtaja Sami Sipilä, Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä
(tulosaluejohtaja Pirkko Valtanen, Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä)

johtaja Kari Ilmonen, STM/hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto

erityisasiantuntija Ilari Keso, STM/hallinto- ja suunnitteluosasto

neuvotteleva virkamies Susanna Grimm-Vikman, STM/vakuutusosasto

Pysyvät asiantuntijat:

neuvotteleva virkamies Anne-Mari Raassina, STM/sosiaali- ja terveysterveystoimintaosasto

erityisasiantuntija Pasi Pohjola, STM/sosiaali- ja terveysterveystoimintaosasto

Työryhmän sihteeristö:

hallitussihteeri Johanna Huovinen, STM/sosiaali- ja terveysterveystoimintaosasto

hallitussihteeri Pia Nissinen, STM/vakuutusosasto

erityisasiantuntija N.N., STM, rekrytoidaan myöhemmin.



Tekninen sihteeri osastosihteeri Annimari Laakkonen, STM/sosiaali- ja terveystalvelusosasto

Työryhmä järjestää työnsä aikana asiantuntijoiden ja sidosryhmien kuulemisia. Asiakas- ja potilasjärjestöistä kuullaan muun muassa valtakunnallista vammaisneuvostoa, Vanhustyön keskusliittoa, Syöpäjärjestöjä ja Diabetesliittoa. Työryhmä kuulee työnsä aikana sosiaali- terveydenhuoltouudistuksen projektiryhmää sekä asiakasmaksu-uudistukseen liittyvän TEAS-hankkeen asiantuntijoita.

Työryhmä asettaa kokousten valmistelua varten työvaliokunnan, joka koostuu työryhmän puheenjohtajasta, varapuheenjohtajasta ja sihteeristöstä.

Kustannukset ja rahoitus

Työryhmän työ tehdään virkatyönä ilman erillistä korvausta. Matkakustannusten korvauksiin sovelletaan valtion virka- ja työehtosopimusta matkakustannusten korvaamisesta.

Työryhmän kustannukset maksetaan momentilta 33.01.01.01.

Perhe- ja peruspalveluministeri



Juha Rehula

Erityisasiantuntija



Marja Penttilä

JAKELU

päätöksessä mainitut

TIEDOKSI

reformiministerityöryhmä
 sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila
 erityisavustaja Hanna-Maija Kause
 erityisavustaja Riikka Pirkkalainen
 erityisavustaja Niina Perälä
 erityisavustaja Tiina Ullvén-Putkonen
 kansliapäällikkö Päivi Sillanaukee
 STM/STO
 STM/HSO
 STM/HTO
 STM/VAO
 STM/kirjaamo

